Naujausi archeologiniai tyrinėjimai

The Newest Archaeological Investigations

Tarptautinė
mokslinė konferencija
International
Scientific Conference

2026 11 27–28

Jurbarko krašto muziejus
Jurbarkas Regional Museum
Vydūno g. 21, Jurbarkas

Pranešimų santraukos /
Abstracts

Naujausi archeologiniai tyrinėjimai

The Newest Archaeological Investigations

Tarptautinė
mokslinė konferencija
International
Scientific Conference

2026 11 27–28

Jurbarko krašto muziejus
Jurbarkas Regional Museum
Vydūno g. 21, Jurbarkas

Pranešimų santraukos /
Abstracts

Organizatorius / Organiser

LIETUVOS ARCHEOLOGIJOS DRAUGIJA
Society of the Lithuanian Archaeology

Rėmėjas / Sponsor

Kultūros paveldo departamentas

Partneris / Partner

JKM
JURBARKO KRAŠTO MUZIEJUS

Programa / Programme

Lapkričio 27 d. (penktadienis) / 27 November (Friday)

9.30–10.00 ***Konferencijos dalyvių registracija / Registration***

10.00–10.20 ***Sveikinimo kalbos / Welcome speeches***

10.20–10.40 **Konferencijoms "Naujausi archeologiniai tyrinėjimai" – 75 metai**

75 years of the Conference "The Newest Archaeological Investigations"

Gintautas Zabiela, Lietuvos archeologijos draugija / *Society of Lithuanian Archaeology*

10.40–11.00 **Akademikę Reginą Volkaitę-Kulikauskienę prisimenant**

Remembering Academician Regina Volkaitė-Kulikauskienė

Aleksiejus Luchtanas, archeologas / *archaeologists*

11.00–11.20 **Archeologinių tyrinėjimų istorija Jurbarke. Istorinių žinių papildymas bei ateities tyrimų perspektyvos**

The History of Archaeological Research in Jurbarkas: Expanding Historical Knowledge and Prospects for Future Research

Kęstutis Jankus, Jurbarko krašto muziejus, Klaipėdos universitetas / *Jurbarkas Regional Museum, Klaipėda University*

11.20–11.30 ***Diskusija / Discussion***

11.30–12.00 ***Kavos pertrauka / Coffee break***

12.00–12.20 **Archeologijos paveldas karo metu: įžvalgos iš Ukrainos**

Archaeological Heritage in Wartime: Notes from Ukraine

Kateryna Chuyeva, Ukrainos archeologų asociacija / *Ukrainian Association of Archaeologists*

12.20–12.40 **Tarp Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Aukso Ordos: nauji radiniai iš viduramžių Hlynsko prie Vorsklos**

Between the Grand Duchy of Lithuania and the Golden Horde: New Finds from Medieval Hlynske on the Vorskla

Yuriy Puholovok, Ukrainos archeologų asociacija / *Ukrainian Association of Archaeologists*

12.40–13.00 **Łysa Góra šiaurės rytų Lenkijoje: unikali ankstyvojo geležies amžiaus archeologinė vietovė „Gintaro kelyje"**

Łysa Góra in north-eastern Poland: A Unique Early Iron Age Site on the "Amber Route"

Bartłomiej Kaczyński, **Cezary Sobczak**, Varšuvos valstybinis archeologijos muziejus / *State Archaeological Museum in Warsaw*

13.00–13.20 **Konikowo gyvenviečių kompleksas netoli Gołdapo: nauji tyrimai ir interpretacijos**

The Settlement Complex at Konikowo near Gołdap: New Research and Interpretations

Marcin Engel, **Cezary Sobczak**, Varšuvos valstybinis archeologijos muziejus / *State Archaeological Museum in Warsaw*

13.20–13.30 ***Diskusija / Discussion***

13.30–15.00 ***Pietų pertrauka / Lunch break (Kavinė „Liuksas", Vytauto Didžiojo g. 8a, Jurbarkas)***

15.00–15.20 **Archeologiniai tyrimai Latvijoje 2026 metais**

Archaeological Research in Latvia in 2026

Aivars Siliņš, Latvijos archeologų asociacija / *Society of Archaeologists of Latvia*

15.20–15.40 **Naujos įžvalgos apie piliakalnių atsiradimą ir raidą Nemuno, Šešupės ir Jūros upių santakoje**

New Insights into the Emergence and Development of Hillforts at the Confluence of the Nemunas, Šešupė and Jūra

Timo Ibsen, Leibnico archeologijos centras (LEIZA), Vokietija / *Leibniz Centre for Archaeology (LEIZA), Germany;*
Audronė Bliujienė, **Gintautas Zabiela**, Klaipėda University / *Klaipėda University*

15.40–16.00 **Šarnelė 2 – nauja priešistorinė gyvenvietė Ertenio ežero aplinkoje**

Šarnelė 2 – a New Prehistoric Site in the Surroundings of Lake Ertenis (NW Lithuania)

Tomas Rimkus, Klaipėdos universitetas / *Klaipėda University*,
Giedrė Piličiauskienė, Vilniaus universitetas / *Vilnius University*,
Vanda Haferberga, Klaipėdos universitetas / *Klaipėda University;* Latvijos universitetas / *University of Latvia*,
Vilius Memgaudis, Klaipėdos universitetas / *Klaipėda University*

16.00–16.20 **Žeimenos upės povandeniniai archeologiniai tyrimai 2024–2025 metais**

Underwater Archaeological Research in the Žeimena River in 2024–2025

Gytis Piličiauskas, Lietuvos istorijos institutas / *Lithuanian Institute of History,*
Elena Pranckėnaitė, Lietuvos istorijos institutas, Klaipėdos universitetas / *Lithuanian Institute of History, Klaipėda University,*
Kęstutis Peseckas, **Lukas Gaižauskas**, **Aldas Matiukas**, Lietuvos istorijos institutas / *Lithuanian Institute of History*,
Divonis Piličiauskas, Lietuvos istorijos institutas, Klaipėdos universitetas / *Lithuanian Institute of History, Klaipėda University,*
Giedrė Piličiauskienė, Vilniaus universitetas, Lietuvos istorijos institutas / *Vilnius University, Lithuanian Institute of History*

16.20–16.30 ***Diskusija / Discussion***

16.30–17.00 ***Kavos pertrauka / Coffee break***

17.00–17.20 **2026 m. Kukuliškių piliakalnio su gyvenviete tyrimai**

Excavations of Kukuliškiai site (Klaipėda District) in 2026

Miglė Urbonaitė-Ubė, Klaipėdos universitetas / *Klaipėda University*,
Karolis Minkevičius, Vilniaus universitetas / *Vilnius University*,
Elena Pranckėnaitė, **Linas Ragainis**, **Edvinas Ubis**, Klaipėdos universitetas / *Klaipėda University*

17.20–17.40 **Mišeikių (Miszeiken) (Klaipėdos r. sav.) pilkapynas: naujausi archeologiniai tyrinėjimai ir jų rezultatų interpretacija remiantis archyviniais duomenimis**

The Mišeikiai (Miszeiken) Barrow Cemetery (Klaipėda District, Lithuania): Recent Archaeological Investigations and the

Interpretation of Their Results in Light of Archival Material

Lijana Muradian, Lietuvos nacionalinis muziejus / *National Museum of Lithuania*

17.40–18.00 **Šventviečių akmenų tyrinėjimai Zarasų ir Anykščių rajonuose 2024–2025 m.**

Investigations of Ritual Stones in the Zarasai and Anykščiai Districts (NE Lithuania)

Vykintas Vaitkevičius, Klaipėdos universitetas / *Klaipėda University*, **Karolis Minkevičius**, Vilniaus universitetas / *Vilnius University*, **Kęstutis Peseckas**, Lietuvos istorijos institutas / *Lithuanian Institute of History*, **Šarūnas Subatavičius**, nepriklausomas tyrėjas / *independent researcher*

18.00–18.10 ***Diskusija / Discussion***

19.00 ***Lietuvos archeologijos draugijos aukcionas, vakarienė / Auction, dinner (Restoranas „Bacas", Gedimino g. 26, Tauragė)***

Lapkričio 28 d. (šeštadienis) / 28 November (Saturday)

10.00 **Tauragės krašto muziejaus ekspozicijos lankymas, Dariaus ir Girėno g. 5, Tauragė**

Visit to the Exhibition of the Tauragė Regional Museum, 5 Darius ir Girėnas Street, Tauragė

11.00 **Ekskursijos po apylinkių archeologijos ir kultūros paveldo objektus (Melno taikos siena, Kalnėnų piliavietė, Bišpilio piliakalnis, Sudargo piliakalniai ir kt.)**

Guided Tour of the Archaeological and Cultural Heritage Sites in the Surrounding Area (The Melno Peace Treaty Boundary, Kalnėnai Castle Site, Bišpilis Hillfort, Sudargas Hillforts, and Other Sites)

14.00 ***Pietūs / Lunch (Sodų g. 26, Kiduliai, Šakių r.)***

18.00 ***Grįžimas į Vilnių / Arrival to Vilnius"***

Pranešimų santraukos / Abstracts

Konferencijoms “Naujausi archeologiniai tyrinėjimai” – 75 metai

Prof. Gintautas Zabiela,
Lietuvos archeologijos draugija

Archeologinės konferencijos nėra nusipelniusios archeologijos istorijos tyrinėtojų dėmesio, nors jo raidai darė nemažą įtaką. Pastarosios svarbios ne tik naujos lauko tyrimų medžiagos įtraukimu į mokslinę apyvartą, bet ir moksliniais kontaktais, tyrimų sumanymais, akiračio praplėtimu, straipsnių atsiradimu skaitytų pranešimų pagrindu. Pirmoji Lietuvoje surengta archeologinė konferencija (IX archeologų suvažiavimas) įvyko Vilniuje 1893 m. liepos 31 – rugpjūčio 14 d. Vilniuje. Vėliau buvo didelis tarpas, kuomet Lietuvos archeologai tik dalyvaudavo svetur rengiamose konferencijose. Lietuvoje archeologinės konferencijos pradėtos rengti tik pokariniu laikotarpiu. Pirmoji tokia konferencija, gyvuojanti iki šiol buvo surengta 1950 m. gruodį ir skirta naujausių lauko archeologinių tyrimų rezultatams pristatyti. Iki 2026 m. per 75 metus tokių konferencijų surengta 46. Tai vienas iš ilgiausių tradiciją turinčių archeologijos mokslo renginių ne tik Lietuvoje, bet ir regione.

Šios konferencijos nuėjo nemažą raidos kelią. Prasidėjo jos kaip Lietuvos istorijos instituto ir Vilniaus universiteto kasmetiniai gamybiniai susirinkimai. Nuo 1966 m. jos tapo reguliariomis dvimetėmis, kas dešimtmetį apibendrinančiomis ir praėjusio dešimtmečio tyrimus. 1954–1974 m. jos kartu buvo ir etnografinės. Nuo 1966 m. pradėtas leisti jas lydintis leidinys – iki 1990 m. įvardintas kaip tezės. Nuo 2006 m. jose pradėjo dalyvauti ir užsieniečiai 2005 m. konferencijų organizavimą perėmė LAD ir nuo tada jos įgavo dabartinį pavidalą, tapo tarptautinėmis, dvidienėmis, vyksta vis kitoje šalies vietoje. Nuo 2006 m. konferencijoje skaityti pranešimai iš 6 kaimyninių ir artimų užsienio šalių.

Šiandien archeologinių tyrinėjimų konferencijos yra vienintelis reguliarus archeologų mokslinis forumas Lietuvoje. Jis svariai prisideda prie įvairiapusių tarptautinių archeologų kontaktų palaikymo.

75 years of the conference “The Newest Archaeological Investigations”

Prof. Gintautas Zabiela,
Society of Lithuanian Archaeology

Archaeological conferences have not received the attention they deserve from researchers studying the history of archaeology, despite having had a considerable influence on its development. Their significance lies not only in bringing new fieldwork findings into scientific circulation, but also in fostering scholarly contacts, inspiring research initiatives, broadening intellectual horizons, and generating articles based on papers presented at the conferences.

The first archaeological conference held in Lithuania (the 9th Congress of Archaeologists) took place in Vilnius from 31 July to 14 August 1893. A long hiatus followed, during which Lithuanian archaeologists participated only in conferences held abroad. Archaeological conferences began to be organised in Lithuania only in the post–war period. The first such conference, which has continued to this day, was held in December 1950 and was dedicated to presenting the latest results of archaeological fieldwork. By 2026, 46 such conferences had been held over the course of 75 years. This makes the conference series one of the longest–running archaeological scientific events not only in Lithuania but also in the wider region.

These conferences have undergone considerable development over the years. They began as annual working meetings organised by the Institute of History of the Lithuanian Academy of Sciences and Vilnius University. From 1966 onwards, they became regular biennial events, each decade providing an opportunity to review the research conducted during the preceding ten–year period. Between 1954 and 1974, the conferences also covered ethnography.

In 1966, an accompanying publication series was launched; until 1990, these publications were titled Abstracts. In 2005, the Society of Lithuanian Archaeology (LAD) took over the organisation of the conferences, and from then on they gradually acquired their present format: they became international, two–day events held in a different location in Lithuania each time. Since 2006, the conferences have also welcomed foreign participants, with papers presented by researchers from six neighbouring and other nearby countries.

Today, The Newest Archaeological Investigations conferences are the only regular scientific forum for archaeologists in Lithuania. They make a significant contribution to fostering and maintaining diverse international scholarly contacts among archaeologists.

Akademikę Reginą Volkaitę-Kulikauskienę prisimenant

Dr. Aleksiejus Luchtanas,
archeologas

Regina Volkaitė, aštuntas vaikas lenkakalbėje bajoro, veterinarijos felčerio Konstantino ir Teklės Volkų šeimoje, gimė Kėdainiuose 1916 metų rugsėjo 10 d.

1936 m. baigė Kėdainių gimnaziją, įstojo į Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto Istorijos skyrių. Universitete Jonas Puzinas paskatino ją specializuotis archeologijos moksle. 1941 m., baigus studijas, R. Volkaitė buvo palikta Universitete jaunesniosios asistentės pareigose. R. Volkaitė-Kulikauskienė priklausė pirmajai ir vienintelei J. Puzino archeologų laidai, o visi keturi specializantai tapo žymiais Lietuvos mokslininkais. Du dešimtmečius, iki perėjimo dirbti į Lietuvos istorijos institutą 1962 m., ji dėstė Vilniaus universitete. Archeologijos studijas baigė beveik 50 jos mokinių, o 1958 m. paruošė pirmąjį archeologijos vadovėlį. Visą gyvenimą R. Volkaitė-Kulikauskienė skyrė archeologijos mokslui, tyrė vėlyvąjį geležies amžių, Lietuvių etnogenezę, rekonstravo senovės lietuvių kostiumus. Tyrinėjo labai daug archeologijos paminklų: Maišiagalos, Migonių, Narkūnų, Nemenčinės, Punios, Rudaminos, Kernavės (Mindaugo sosto ir Pilies kalno) piliakalnius. Taip pat daugybę pilkapynų ir plokštinių kapinynų.

R. Volkaitė-Kulikauskienė pirmoji iš Lietuvos moterų archeologių 1951 m. apgynė kandidatinę (daktaro) ir 1968 m. habilitacinę disertacijas. Vienintelė tapo Lietuvos Mokslų akademijos nare – korespondente (1972 m.), dalyvavo daugelyje mokslinių konferencijų. Didžiąją dalį darbų ji nuveikė sovietų okupacijos metais, kuomet buvo priversta gyventi pastovioje nežinomybėje, slėpti savo kilmę bei gausios savo šeimos narių likimus – kažkurio žūtį, lagerius, tremtį, emigraciją.

R. Volkaitės-Kulikauskienės bibliografijoje keletas monografijų. Ji 1979 m. įsteigė ir redagavo specializuotą tęstinį leidinį „Lietuvos archeologija“, kuris leidžiamas iki šiol.

Atkūrus Lietuvoje Nepriklausomybę, 2001 m. akademikė apibendrino savo tyrimus kapitalinėje 467 puslapių studijoje „Lietuva valstybės priešaušryje“. 2005 m. jai buvo įteiktas LDK Gedimino ordino Karininko kryžius.

Mirė R. Volkaitė-Kulikauskienė 2007 m. kovo 28 d., eidama 91 metus. Palaidota Vilniuje, Antakalnio kapinėse, Menininkų kalnelyje, šalia savo vyro.

Apie Reginą Volkaitę-Kulikauskienę prisiminimais dalijosi vienas iš jos buvusių studentų, mokinių ir bendradarbių – Aleksiejus Luchtanas.

Remembering Academician Regina Volkaitė-Kulikauskienė

Dr. Aleksiejus Luchtanas,
archaeologist

Regina Volkaitė, the eighth child in the family of Konstantinas and Teklė Volkai—a Polish-speaking nobleman and veterinary assistant—was born in Kėdainiai on September 10, 1916.

In 1936, she graduated from the Kėdainiai Gymnasium and enrolled in the Department of History within the Faculty of Humanities at Vytautas Magnus University. At the university, Jonas Puzinas encouraged her to specialize in archaeology. Upon completing her studies in 1941, R. Volkaitė was retained at the university as a junior assistant. R. Volkaitė-Kulikauskienė belonged to the first and only cohort of archaeologists trained by J. Puzinas; all four students in this specialization went on to become prominent Lithuanian scholars. She taught at Vilnius University for two decades, until moving to the Institute of Lithuanian History in 1962. Nearly 50 of her students completed their studies in archaeology, and in 1958, she authored the first textbook on the archaeology. R. Volkaitė-Kulikauskienė dedicated her entire life to archaeology, researching the Late Iron Age and the ethnogenesis of the Lithuanians, as well as reconstructing the attire of ancient Lithuanians. She investigated a great number of archaeological sites, including the hillforts of Maišiagala, Migonys, Narkūnai, Nemenčinė, Punia, Rudamina, and Kernavė (“Mindaugas’ Throne” and “Castle Hill” hillforts), as well as numerous burial mounds and flat burial grounds.

R. Volkaitė-Kulikauskienė was the first female archaeologist in Lithuania to defend her Candidate (doctoral) dissertation in 1951, followed by her habilitation thesis in 1968. She was the only woman to become a Corresponding Member of the Lithuanian Academy of Sciences (in 1972) and participated in numerous academic conferences. She accomplished the bulk of her work during the Soviet occupation—a period when she was forced to live in constant uncertainty, concealing her own origins as well as the fates of her many family members, including deaths, imprisonment in labor camps, forced exile, and emigration.

R. Volkaitė-Kulikauskienė’s bibliography includes several monographs. In 1979, she founded and began editing the specialized serial publication “Lietuvos archeologija” (“Lithuanian Archaeology”), which continues to be published to this day.

Following the restoration of Lithuania's independence, the academician summarized her research in 2001 in a major 467-page study titled "Lietuva valstybės priešaušryje" ("Lithuania on the Eve of Statehood"). In 2005, she was awarded the Officer's Cross of the Order of the Lithuanian Grand Duke Gediminas.

R. Volkaitė-Kulikauskienė passed away on March 28, 2007, at the age of 90. She is buried in Vilnius, at the Antakalnis Cemetery, in the section known as the Artists' Hill (Menininkų kalnelis), alongside her husband.

Aleksiejus Luchtanas—one of her former students and colleagues—has shared his recollections of Regina Volkaitė-Kulikauskienė.

Archeologinių tyrinėjimų istorija Jurbarke. Istorinių žinių papildymas bei ateities tyrimų perspektyvos

Kęstutis Jankus,
Jurbarko krašto muziejus, Klaipėdos universitetas

Informaciją apie Jurbarko miesto ir jo artimų apylinkių praeitį teikia ne tik rašytiniai šaltiniai ar gyventojų atmintis. Istorinę medžiagą gali papildyti ir archeologinio paveldo objektai, o kai kuriais atvejais vienintelės žinios apie kai kuriuos įvykius ar gyventojų bendruomenes yra gaunamos būtent archeologinių tyrinėjimų metu.

Tad šio pranešimo tikslas yra apžvelgti Jurbarko miesto raidos ypatumus, archeologinių tyrimų istoriją mieste, kaip tyrimų rezultatai papildė turimas istorines žinias apie gyvenvietės raidą, apgyvendinimą, istorinius įvykius ir kokią naudą tokie tyrimai gali atnešti ateityje.

Prieš aptariant archeologinių tyrimų, vykdytų Jurbarke, rezultatus, svarbu aptarti ir žinotus istorinius duomenis: be sovietmečiu atliktų užsakomųjų istorinių tyrimų, visuomenei geriausiai žinomos Vytauto Urbanavičiaus, Arnoldo Piročkino ir Algimanto Miškinio publikacijos, skirtos miesto raidai ir plėtimuisi nagrinėti. Manyta, jog pirmieji gyventojai apylinkėse apsistojo maždaug II tūkst. vid. – I tūkst. vid. pr. Kr., o dabartinio miesto kūrimuisi svarbiausia laikytina gyvenvietė, buvusi Jurbarko piliakalnio, vadinamo Bišpiliu, aplinkoje. Gyvenvietės perkėlimas toliau nuo piliakalnio būdingas nemažai daliai Lietuvos miestų, kuomet baigėsi nuolatiniai karai su Vokiečių Ordinu, t.y. maždaug XV a. Neatmesta ir prielaida, jog tuo pat metu galėjo būti ir kita gyvenvietė, buvusi arčiau Nemuno. Spėjama, jog panašiu laikotarpiu tarp Imsrės ir Mituvos upių buvo ir kunigaikščio dvaro sodyba, o nuo XVI a. vidurio miestas projektuotas arčiau Nemuno, tarp minėtų Mituvos ir Imsrės upių bei pastarosios kairiajame krante; taikytas stačiakampio formos miesto planas, kuris po daugelių miesto nuniokojimų mažai kito iki pat XVIII-XIX a.

Jau mūsų laikais vykdyti archeologiniai tyrimai suteikė naujų žinių apie miesto urbanistinę raidą, šioje vietovėje gyvenusius žmones ar jų gyvensenos ypatumus. Pirmuosius gyventojus mena įvairių tyrinėjimų metu rasti titnaginiai dirbiniai, datuoti mezolito laikotarpiu. Senojo miesto vietoje, Kauno gatvėje tirti maždaug V amžiumi datuojami griautiniai bei I tūkst. pab. – II tūkst. pradžia datuojami degintiniai palaidojimai. Taip pat Jurbarko piliakalnio aplinkos tyrimai parodė, jog čia gyventa anksčiau, negu prasidėjo karai su kryžiuočiais – bent nuo XI a. Žinioms

apie miesto istoriją papildyti svarbūs tyrimai, 2006 m. atlikti būsimo Sporto komplekso statybos vietoje, kuomet fiksuotos keramikos degimo krosnys, greičiausiai buvusios artimoje dvaro aplinkoje.

Nepaisant to, jog senojo miesto vietoje vertingas archeologinis sluoksnis daug kur apardytas ar neišlikęs, tolimesni tyrimai vykdant žemės judinimo darbus reikalingi patikslinant buvusių laidojimo paminklų ribas, iki galo neaiškus ir buvusios miesto aikštės bei valdovo dvaro lokalizavimas. Probleminių klausimų kelia ir karus su kryžiuočiais menantys objektai: ar iš tiesų ant Jurbarko piliakalnio stovėjo rašytiniuose šaltiniuose minima Bisenės pilis, profesionaliai netirta ir už kelių kilometrų į pietvakarius nuo miesto esanti Kalnėnų piliavietė, kuri yra viena iš nedaugelio neginčijamai lokalizuojamų Ordino piliaviečių Lietuvoje.

The History of Archaeological Research in Jurbarkas: Expanding Historical Knowledge and Prospects for Future Research

Kęstutis Jankus,
Jurbarkas Regional Museum, Klaipėda University

Information about the past of the town of Jurbarkas and its surroundings is provided not only by written docujments or the memories of local residents. Archaeological heritage sites can also supplement historical material, and in some cases the only information about certain events or communities is obtained precisely through archaeological research.

The aim of this paper is therefore to review the distinctive features of the town of Jurbarkas's development, the history of archaeological research in the town, how the findings of these investigations have supplemented existing historical knowledge about the settlement's development, habitation and historical events, and what benefits such research may bring in the future.

Before discussing about the results of the archaeological researches carried out in Jurbarkas, it is important to consider the known historical data: apart from the commissioned historical studies carried out during the Soviet era, the publications best known to the public are those by Vytautas Urbanavičius, Arnoldas Piročkinas and Algimantas Miškinis, which examine the town's development and expansion. It is believed that the first inhabitants settled in the area around the middle of the 2nd millennium to the middle of the 1st millennium BC, and the settlement located in the vicinity of the Jurbarkas hillfort, known as Bišpilis, is considered to have been the most significant in the formation of the present-day town. The relocation of the settlement further away from the hillfort is characteristic of a significant number of Lithuanian towns, following the end of the constant wars with the Teutonic Order, i.e. around the 15th century. The possibility that there may have been another settlement closer to the Nemunas River at the same time has not been ruled out. It is thought that, during a similar period, there was also a ducal manor between the Imsrė and Mituva rivers, and from the mid-16th century the town was planned closer to the Nemunas, between the aforementioned Mituva and Imsrė rivers and on the left bank of the latter; A rectangular town plan was adopted, which, despite the town having been ravaged on numerous occasions, remained largely unchanged right up until the 18th–19th centuries.

Archaeological research carried out in our own time has provided new insights into the town's urban development, the people who lived in this area, and the characteristics of their way of life. The earliest inhabitants are evidenced by flint artefacts found during various excavations, dating back to the Mesolithic period. At the site of the old town, on Kaunas Street, burials dating from the 5th century and from the end of the 1st millennium to the beginning of the 2nd millennium have been researched. Furthermore, researches of the area surrounding the Jurbarkas hillfort have shown that people lived here before the wars with the Teutonic Knights began – at least from the 11th century onwards. Important research carried out in 2006 at the site of the future sports complex has added to our knowledge of the town's history; during this work, pottery kilns were found, which most likely belonged to the nearby manor complex.

Despite the fact that the valuable archaeological layer at the site of the old town has been largely damaged or has not survived, further investigations during earthworks are required to clarify the boundaries of former burial sites; also the exact location of the former town square and the ruler's manor remains unclear. Objects associated with the wars against the Teutonic Knights also raise questions: did Bisenė Castle, mentioned in written sources, actually stood on the Jurbarkas hillfort? Furthermore, the Kalnėnai castle site, located a few kilometres south-west of the town and which has not been professionally researched, is one of the few Order castle sites in Lithuania whose location can be indisputably identified.

Archaeological Heritage in Wartime: Notes from Ukraine

Kateryna Chuyeva,
Board Member of the Ukrainian Association of Archaeologists,
Lecturer at the National University of Kyiv Mohyla Academy,
fellow at the Denkraum Ukraine (Regensburg, 2026)

According to the Ministry of Culture of Ukraine, the number of archeological sites, registered in accordance with the national legislation, exceeds 57 500 as of 2025. However, scientific data indicate a significantly larger number of objects - at least between 180,000 and 220,000 (A. Korwin-Piotrovsky, 2023). It means that tens of thousands of archaeological sites are 'invisible' to the authorities, leaving them completely unprotected - both legally and physically.

Since 2014, Ukraine has faced unprecedented challenges in preserving its archaeological heritage. Russian Federation's armed aggression in 2014, the occupation of Crimea and parts of the Donetsk and Luhansk regions, and the full-scale invasion in 2022 have led to a number of extremely negative consequences, in particular the following:

- Ukraine and Ukrainian researchers have lost access to the archaeological sites, including those on the UNESCO World Heritage List (Ancient City of Tauric Chersonese and its Chora, 2013) and the Tentative List (Archaeological site "Stone Tomb", 2006, in Ukrainian "Kam'yana Mohyla"), as well as to numerous archaeological collections and archives held in these territories;
- damages, destructions of archaeological heritage sites, museums and archives, caused by the actions of the Russian administration and Russian army units, as well as lootings and instrumentalisation of collections;
- the emergence of a grey zone along the fireline with high risk of lootings and other damages;
- the forced displacement of scholars, research institutions and universities, leading to disruptions in research and the training of the next generation of researchers;
- high risks of damages and losses of unique collections and archives in the rear areas;
- financial crisis and critical lack of people and resources etc.

Dozens of archaeologists have joined the Armed Forces of Ukraine, enabling those in the rear areas to continue their work. Unfortunately, we have also suffered losses - a number of our fallen colleagues have returned home on their shields.

Presentation is aimed to highlight briefly not only the challenges of the wartime, but also the significant cases of resilience of the Ukrainian archaeological community and institutions, in particular, ensuring the continued operation of universities and museums that hold archaeological collections, and their adaptation to new circumstances, collaboration with international partners and the Armed Forces to safeguard the archaeological heritage, and other initiatives, as well as to bring to the discussion some lessons learnt and the needs of Ukraine's archaeological community to help sustain their work in the coming years.

Archeologinis paveldas karo metu: įžvalgos iš Ukrainos

Kateryna Chuyeva,
Ukrainos archeologų asociacijos valdybos narė,
Nacionalinio Kyjivo Mohylos akademijos universiteto dėstytoja,
Denkraum Ukraine (Regensburg, 2026) darbuotoja

Ukrainos kultūros ministerijos duomenimis, 2025 m. nacionaliniuose teisės aktuose nustatyta tvarka įregistruotų archeologinių vietovių skaičius viršija 57 500. Tačiau moksliniai duomenys rodo, kad tokių objektų yra gerokai daugiau – mažiausiai nuo 180 000 iki 220 000 (A. Korwin-Piotrovsky, 2023). Tai reiškia, kad dešimtys tūkstančių archeologinių vietovių valdžios institucijoms yra „nematomos", todėl lieka visiškai neapsaugotos – tiek teisiškai, tiek fiziškai.

Nuo 2014 m. Ukraina susiduria su beprecedenčiais iššūkiais, kylančiais saugant archeologinį paveldą. 2014 m. prasidėjusi Rusijos Federacijos ginkluota agresija, Krymo bei dalies Donecko ir Luhansko sričių okupacija, o 2022 m. – plataus masto invazija, lėmė daugybę itin neigiamų pasekmių, tarp kurių:

- Ukraina ir ukrainiečiai tyrėjai prarado prieigą prie archeologinių vietovių – įskaitant esančias UNESCO Pasaulio paveldo sąraše (Senovės miestas Taurijos Chersonesas ir jo chora, 2013 m.) bei įtrauktas į preliminarųjį sąrašą (archeologinė vietovė „Akmeninis kapas" / ukr. Kam'yana Mohyla, 2006 m.), – taip pat prie šiose teritorijose saugomų gausių archeologinių kolekcijų ir archyvų;
- Rusijos administracijos ir kariuomenės padalinių veiksmai, sukėlę archeologinio paveldo objektų, muziejų bei archyvų apgadinimus ar sunaikinimą, taip pat plėšikavimas ir kolekcijų naudojimas saviems tikslams;
- „pilkosios zonos" susidarymas palei fronto liniją, kur kyla didelė plėšikavimo ir kitokio pobūdžio žalos rizika;
- priverstinis mokslininkų, mokslo institucijų ir universitetų pasitraukimas, dėl kurio sutriko moksliniai tyrimai bei naujos tyrėjų kartos rengimas;
- didelė unikalių kolekcijų ir archyvų apgadinimo ar praradimo rizika užnugario teritorijose;
- finansinė krizė, kritinis žmonių ir išteklių trūkumas ir t. t.

Dešimtys archeologų stojo į Ukrainos ginkluotųjų pajėgų gretas, o tai leido tiems, kurie liko užnugaryje, tęsti savo darbą. Deja, patyrėme ir nuostolių – dalis mūsų kolegų žuvo gindami tėvynę.

Šio pristatymo tikslas – trumpai apžvelgti ne tik karo meto iššūkius, bet ir Ukrainos archeologų bendruomenės bei institucijų pademonstruotą didelį atsparumą. Tai apima universitetų ir muziejų, saugančių archeologinius rinkinius, veiklos tęstinumo užtikrinimą bei jų prisitaikymą prie naujų aplinkybių, bendradarbiavimą su tarptautiniais partneriais ir ginkluotosiomis pajėgomis siekiant apsaugoti archeologinį paveldą, taip pat kitas iniciatyvas. Be to, pristatyme aptariamos įgytos pamokos bei Ukrainos archeologų bendruomenės poreikiai, padėsiantys tęsti jų veiklą ateinančiais metais.

Between the Grand Duchy of Lithuania and the Golden Horde: New Finds from Medieval Hlynske on the Vorskla

Dr. Yurii Puholovok,
Vice-Chair of the Board, Ukrainian Archaeologists Association (UAA);
State Institution "Research Center for the Protective Archaeological Service of Ukraine" of the National Academy of Sciences of Ukraine;
Bilsk Historical and Cultural Reserve Ukraine

Recent excavations at Hlynske in Ukraine's Poltava region provide new evidence for settlement activity and interregional connections in the Vorskla basin from the second half of the thirteenth century through the fifteenth century. Situated at the interface between the forest-steppe and steppe zones, the archaeological complex comprises hillforts, open settlements, and a burial ground with more than 300 recorded mounds. Pottery and numismatic finds from successive field seasons attest to occupation during this period. This study examines discoveries from the 2026 field season alongside dress ornaments recovered in previous years to explore the settlement's place within the zone of interaction between the Grand Duchy of Lithuania and the Golden Horde.

In 2026, the Hlynske Archaeological Expedition of the Bilsk Historical and Cultural Reserve investigated approximately 80 m² of the settlement. A particularly significant discovery from the cultural layer was a silver denar, 13 mm in diameter, bearing the Columns of Gediminas on one side and a spearhead with a cross on the other. Provisionally attributed to Vytautas, it belongs to a type dated to approximately 1411–1430. The find documents the presence at Hlynske of Lithuanian coinage minted in the early fifteenth century, although its archaeological context does not establish when the coin reached the settlement.

Other coins recovered in 2026 include a Prague groschen, silver dangs and copper puls of the Golden Horde, and a Crimean akçe from the early period of Giray rule. A hoard of 118 copper puls substantially expands the evidence for Horde coinage at the site. Preliminary identification places the issues represented in the hoard in the 1360s–1380s, while its date of deposition remains uncertain. The range of coinage suggests participation in exchange networks linking Central Europe, Lithuanian-Ruthenian territories, the Horde's steppe regions, and Crimea, without necessarily implying direct contact with each area of issue.

Dress ornaments provide a complementary line of evidence. Four copper-alloy plaques recovered from a dwelling and the cultural layer during earlier excavations are interpreted as fittings sewn onto women's headdresses. They display geometric, vegetal, and zoomorphic decoration and have close typological parallels among finds from the Kernavė–Kriveikiškis cemetery in Lithuania. These similarities suggest shared forms of dress ornamentation across geographically distant communities, although they do not establish the place of manufacture or the routes by which the plaques reached Hlynske.

The findings also contribute to discussion of the proposed identification of the settlement with Hlynsk, mentioned in the later genealogical tradition of the Glinsky princes. Archaeological evidence confirms occupation during the period relevant to this tradition, but neither the identification nor a direct association with the princely family can yet be demonstrated.

Taken together, the finds document occupation at Hlynske from the second half of the thirteenth century through the fifteenth century and offer new evidence for its connections with Lithuanian-Ruthenian lands and the steppe. Coinage and dress ornaments illuminate different aspects of these connections, while the settlement's precise political status within the changing relations between Lithuania and the Horde remains an open question.

Tarp Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Aukso Ordos: nauji radiniai iš viduramžių Hlynsko prie Vorsklos

Dr. Jurij Puholovok,
Ukrainos archeologų asociacijos (UAA) valdybos pirmininko pavaduotojas;
Ukrainos nacionalinės mokslų akademijos valstybinė įstaiga
„Ukrainos archeologijos apsaugos tarnybos tyrimų centras";
Bilsko istorinis ir kultūrinis rezervatas Ukrainoje

Naujausi archeologiniai kasinėjimai Hlynske (Ukrainos Poltavos sritis) suteikia naujų duomenų apie gyvenvietes ir tarpregioninius ryšius Vorsklos upės baseine nuo XIII a. antrosios pusės iki XV a. Šis archeologinis kompleksas, esantis miškastepių ir stepių zonų sandūroje, apima piliakalnius, atviras gyvenvietes bei kapinyną, kuriame užfiksuota daugiau nei 300 pilkapių. Įvairių lauko tyrimų sezonų metu aptikti keramikos ir numizmatikos radiniai liudija, kad ši vietovė buvo apgyvendinta nurodytu laikotarpiu. Šiame straipsnyje nagrinėjami 2026 m. tyrimų radiniai bei ankstesniais metais aptikti aprangos papuošalai, siekiant išsiaiškinti gyvenvietės vietą Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Aukso Ordos sąveikos zonoje.

2026 m. Bilsko istorinio-kultūrinio rezervato Hlynsko archeologinė ekspedicija ištyrė apie 80 m² gyvenvietės teritorijos. Ypač reikšmingas radinys kultūriniame sluoksnyje – 13 mm skersmens sidabrinis denaras; vienoje jo pusėje pavaizduoti Gediminaičių stulpai, o kitoje – ieties antgalis su kryžiumi. Preliminariai priskiriamas Vytautui, šis monetos tipas datuojamas maždaug 1411–1430 m. Radinys patvirtina, kad Hlynske būta XV a. pradžioje kaldintų lietuviškų monetų, nors archeologinis kontekstas ir neleidžia tiksliai nustatyti, kada ši moneta pateko į gyvenvietę.

Tarp kitų 2026 m. aptiktų monetų – Prahos grašis, Aukso Ordos sidabriniai dangai ir variniai pulai, taip pat Krymo akčė iš ankstyvojo Girėjų valdymo laikotarpio. 118 varinių pulų lobis gerokai papildo duomenis apie Ordos monetų cirkuliaciją šioje vietovėje. Preliminariai nustatyta, kad lobyje esančios monetos buvo kaldintos 1360–1380 m., tačiau tikslus lobio paslėpimo laikas lieka neaiškus. Monetų įvairovė rodo dalyvavimą mainų tinkluose, jungusiuose Vidurio Europą, Lietuvos ir Rusios žemes, Ordos stepių regionus bei Krymą, nors tai nebūtinai reiškia tiesioginius ryšius su kiekvienu iš šių regionų.

Papildomų duomenų suteikia aprangos papuošalai. Keturios vario lydinio plokštelės, rastos gyvenamajame pastate ir kultūriniame sluoksnyje ankstesnių

kasinėjimų metu, laikomos prie moterų galvos apdangalų prisiuvamais papuošalais. Jos dekoruotos geometriniais, augaliniais bei zoomorfiniais motyvais ir turi artimų tipologinių analogų tarp radinių, aptiktų Kernavės–Kriveikiškių kapinyne Lietuvoje. Šie panašumai rodo, kad geografiškai nutolusiose bendruomenėse buvo naudojami panašūs aprangos puošybos elementai, tačiau tai neleidžia nustatyti nei gamybos vietos, nei būdų, kuriais šios plokštelės pateko į Hlynską.

Šie radiniai taip pat svarbūs diskusijai dėl galimų gyvenvietės sąsajų su Hlynsku – vietove, minima vėlesnėje Glinskių kunigaikščių giminės genealoginėje tradicijoje. Archeologiniai duomenys patvirtina, kad ši vieta buvo apgyvendinta būtent tuo laikotarpiu, apie kurį kalbama tradicijoje, tačiau nei ši tapatybė, nei tiesioginis ryšys su kunigaikščių gimine kol kas nėra įrodyti.

Apibendrinant galima teigti, kad radiniai liudija, jog Hlynskas buvo apgyvendintas nuo XIII a. antrosios pusės iki XV a., bei suteikia naujų duomenų apie jo ryšius su Lietuvos ir Rusios žemėmis bei stepių regionu. Monetos ir aprangos papuošalai atskleidžia įvairius šių ryšių aspektus, tačiau tikslus gyvenvietės politinis statusas, atsižvelgiant į kintančius Lietuvos ir Ordos santykius, išlieka neaiškus.

Łysa Góra in north-eastern Poland: A Unique Early Iron Age Site on the "Amber Route"

Dr. Bartłomiej Kaczyński,
State Archaeological Museum in Warsaw
Cezary Sobczak,
State Archaeological Museum in Warsaw

Excavations resumed in 2024 at Łysa Góra near to Chorzele, an Early Iron Age site in north-eastern Poland, have revealed an exceptional concentration of La Tène imports within a local West Balt Barrow Culture settlement. Occupied in the 6th–4th centuries BC, the site was protected by a complex fortification system and has provided evidence of craft activity, ritual practices, and long-distance contacts. Recent work has yielded several hundred small finds, including tools, dress accessories, weapons, horse gear, and a few amber items. In total, earlier and recent investigations at the site have produced more than 60 Early La Tène brooches and ring ornaments. The most remarkable find is a fragmented Berru-type bronze helmet, discovered in a pit of probable ritual significance and bronze coin of Seuthes III from ancient Thracia. Given the site's location near routes linking northern amber-bearing zones with Central Europe, Łysa Góra may have played a significant role along an early segment of the 'Amber Route'.

Łysa Góra šiaurės rytų Lenkijoje: unikali ankstyvojo geležies amžiaus archeologinė vietovė „Gintaro kelyje“

Dr. Bartłomiej Kaczyński,
Varšuvos valstybinis archeologijos muziejus
Cezary Sobczak,
Varšuvos valstybinis archeologijos muziejus

2024 m. atnaujinti kasinėjimai Łysa Góra vietovėje netoli Chorzelės, ankstyvojo geležies amžiaus paminkle šiaurės rytų Lenkijoje atskleidė išskirtinę La Teno kultūros importinių dirbinių koncentraciją vietinėje Vakarų baltų pilkapių kultūros gyvenvietėje. VI–IV a. pr. Kr. apgyvendinta vietovė buvo saugoma sudėtingos įtvirtinimų sistemos, gyventojai vertėsi amatais, atlikinėjo ritualines praktikas, turėjo ryšių su tolimais kraštais. Pastarųjų tyrimų metu aptikta keletas šimtų smulkių radinių: įrankių, aprangos detalių, ginklų, žirgo aprangos elementų ir keletas gintarinių dirbinių. Iš viso ankstesnių ir naujausių tyrimų metu šiame paminkle rasta daugiau nei 60 ankstyvojo La Teno laikotarpio segių bei žiedų papuošalų. Įspūdingiausias radinys – Berru tipo bronzinio šalmo fragmentai, aptikti, tikėtina, ritualinės paskirties duobėje, kartu su senovės Trakijos valdovo Seuto III bronzine moneta. Atsižvelgiant į tai, kad vietovė yra netoli kelių, jungusių šiaurines, gintaru gausias sritis su Vidurio Europa, Łysa Góra galėjo atlikti svarbų vaidmenį pradinėje „Gintaro kelio“ atkarpoje.

The Settlement Complex at Konikowo near Gołdap: New Research and Interpretations

Dr. Marcin Engel,
State Archaeological Museum in Warsaw
Cezary Sobczak,
State Archaeological Museum in Warsaw

The settlement complex at Konikowo, in the Gołdap commune (Poland), forms part of a settlement microregion located at the northern edge of the Szeskie Hills, at the confluence of two tributaries of the Gołdap River: an unnamed watercourse flowing from south to west and the Gołdapska Stream, flowing from south to north. This microregion comprises a group of settlement remains dating from the Roman Period, the Migration Period, and the Early Middle Ages, as well as several sites yielding artefacts from the Stone Age and the modern period.

Archaeological excavations at the hillfort and the adjacent settlement at Konikowo were conducted in 1973–1974, 1984–1989, and 1998–2005. The Early Medieval materials recovered during these investigations have been published in part in Jaćwieskie ośrodki grodowe (Yatvingian Hillfort Centres), authored by Dr Marcin Engel.

In 2026, the State Archaeological Museum in Warsaw received funding from the Minister of Culture and National Heritage under the Protection of Archaeological Heritage programme, as well as from the budget of the Mazovian Regional Assembly, to study and catalogue archaeological finds recovered from the settlement complex at Konikowo, in the Gołdap commune, during the second half of the 20th century and the early 21st century. The outcome of the two-year project, entitled In the Shadow of Piękna Góra: A Study of Archaeological and Environmental Investigations of the Settlement Complex at Konikowo, Gołdap Commune, will be a monograph devoted to the complex.

As part of this project, archaeological excavations were also carried out at Konikowo in 2026, covering both the hillfort and the adjacent settlement. The results of these investigations and new interpretations are presented in this paper.

Konikowo gyvenviečių kompleksas netoli Gołdapo: nauji tyrimai ir interpretacijos

Dr. Marcin Engel,
Varšuvos valstybinis archeologijos muziejus
Cezary Sobczak,
Varšuvos valstybinis archeologijos muziejus

Konikowo gyvenviečių kompleksas, esantis Goldapės (Gołdap) valsčiuje (Lenkija), yra dalis gyvenviečių mikroregiono, išsidėsčiusio šiauriniame Šeškos (Szeskie) kalvyno pakraštyje, ties dviejų Goldapės upės intakų santaka: bevardžio upelio, tekančio iš pietų į vakarus, ir Goldapskos (Gołdapska) upelio, tekančio iš pietų į šiaurę. Šį mikroregioną sudaro grupė gyvenviečių liekanų, datuojamų romėniškuoju laikotarpiu, tautų kraustymosi laikotarpiu ir ankstyvaisiais viduramžiais, taip pat keletas vietų, kuriose rasta akmens amžiaus bei naujųjų laikų dirbinių.

Archeologiniai kasinėjimai Konikowo piliakalnyje ir greta esančioje gyvenvietėje buvo vykdomi 1973–1974, 1984–1989 ir 1998–2005 m. Šių tyrimų metu aptikta ankstyvųjų viduramžių medžiaga iš dalies paskelbta dr. Marcino Engelio knygoje „Jaćwieskie ośrodki grodowe“ („Jotvingių piliakalnių centrai“).

2026 m. Varšuvos valstybinis archeologijos muziejus gavo finansavimą iš Kultūros ir nacionalinio paveldo ministro (pagal Archeologinio paveldo apsaugos programą) bei Mazovijos regiono biudžeto, skirtą ištirti ir kataloguoti archeologinius radinius, aptiktus Konikowo gyvenviečių komplekse Goldapės valsčiuje XX a. antrojoje pusėje ir XXI a. pradžioje. Dvejus metus truksiančio projekto, pavadinto „Piękna Góra šešėlyje: Konikowo, Goldapės valsčiuje, gyvenviečių komplekso archeologinių ir aplinkos tyrimų studija“, rezultatas bus šiam kompleksui skirta monografija.

Įgyvendinant šį projektą, 2026 m. Konikowe taip pat buvo atlikti archeologiniai kasinėjimai, apėmę tiek piliakalnį, tiek greta esančią gyvenvietę. Šių tyrimų rezultatai ir naujos interpretacijos pristatomi šiame straipsnyje.

Archaeological Research in Latvia in 2026

Aivars Siliņš,
Society of Archaeologists of Latvia

A pair of hillforts - Grebu Hillfort and Grebu Bļodas Hill - was selected as Latvia's Archaeological Monument of the Year for 2026. Prior to this, no large-scale archaeological excavations had been conducted at these sites. The research at this site was led by Mārcis Kalniņš (University of Latvia, LU) and Vanda Haferberga (LU). The goal of the archaeological investigation was to determine whether this location once housed the castle of Metsepole - a power center in the Livonian lands mentioned in chronicles and documents dating back to 1226. Initial results indicate that hillforts were inhabited by the Livonians from the 10th century until at least the 13th century. Furthermore, the presence of crossbow bolt heads and the remains of burnt defensive structures point to the conflicts between the Crusaders and the Estonians in Metsepole.

During the Latvian Academy of Culture project 8 from 10 known Middle and Late Iron Age Latgallian lake-settlements were surveyed in the Vidzeme Upland region. The research team, led by Jānis Meinerts from the Latvian Academy of Culture, comprised both of professional archaeologists with diving skills and sports divers from the NGO "Underwater Cultural Heritage Association of Latvia"; Lithuanian archaeologists Rokas Kraniauskas, Elena Pranckenaite and Ingrida Čičiurkaite also joined the expedition for two days. This was the first time since 1994-1995 that the lake-settlements were re-surveyed and a wealth of new information regarding the state of preservation, layout and the size of the settlements has been obtained.

Archaeological excavations at the medieval cemetery in Rideļi (Engure Parish, Tukums Municipality) were led by Dr. hist. Armands Vijups (LU) and Bc. hist., Mg. geogr. Anna Batraga (LU). Dr. hist. Rūdolfs Brūzis (LU) and Dr. hist. Andris Šnē (LU) also participated in the excavations. The project included an archaeological field practicum for University of Latvia students, as well as a field seminar for history teachers. The artifacts discovered allow the Rideļi cemetery to be dated to the 15th–16th centuries.

Test pitting and fieldwalking, was conducted at the Pantenes muiža settlement site. The fieldwork revealed evidence of both Mesolithic and later Iron Age settlement activity, providing important new data on human habitation along the shores

of the Burtnieks paleolake. The fieldwork was directed by Aija Macāne (Institute of Latvian History (LU); Uppsala university; University of Tartu), in collaboration with Kerkko Nordqvist (University of Helsinki; University of Turku; University of Tartu), Aivar Kriiska and Irina Khrustaleva (University of Tartu).

In October 2025, archaeological monitoring began along the Rail Baltica route section "Iecava–Lithuanian border" under the supervision of archaeologist Artūrs Tomsons. During an archaeological survey in December 2025, the remains of three Soviet soldiers who fell during World War II were discovered; these were examined, documented, and handed over to the police. In the summer of 2026, archaeological investigations were carried out along the Rail Baltica route within the protection zone of the "Ragauckas Settlement". This work revealed traces of a burial ground dating from the 7th to the 12th/13th centuries (contemporary with the Ragauckas Settlement) that had been damaged by agricultural activity. Additionally, evidence was uncovered suggesting that the area along the banks of the Mēmele River had been in use as far back as the Paleolithic era.

In 2026, archaeological monitoring, led by A. Tomsons, concluded at the "Arsenāls" exhibition hall (Torņa Street 1, Riga) during its reconstruction. During archaeological monitoring conducted while utility lines were being excavated beneath Torņa Street, the stratigraphy of the backfilled moat was documented, revealing a 16th–18th-century layer rich in artifacts. Beneath this, a fragment of a 5th–6th-century Semigallian bracelet with hexagonal terminals was also recovered. This find adds to the very limited evidence regarding the presence of this culture within the territory of Riga.

Archaeological supervision, led by archaeologist Aivars Siliņš, was provided during the uncovering of historical paving at the Daugavgrīva Fortress - a site developed between the 17th and 19th centuries. The work was carried out by the local community association, "Bolderājas grupa." The project resulted in the exposure of paving fragments dating from the 18th and 19th centuries, as well as a section of a still-fully-functional rainwater drainage system constructed in the second half of the 19th century, and a water well, likely dating back to the 18th century. These findings further underscore the critical importance of conducting archaeological research prior to the design phase of a project.

Archeologiniai tyrimai Latvijoje 2026 metais

Aivars Siliņš,
Latvijos archeologų asociacija

Pora piliakalnių – Grebu piliakalnis ir Grebu Bļodas kalva – buvo pasirinkti 2026 m. Latvijos metų archeologijos paminklu. Iki šiol šiose vietose nebuvo atlikti jokie didelio masto archeologiniai kasinėjimai. Tyrimams vadovavo Mārcis Kalniņš (Latvijos universitetas, LU) ir Vanda Haferberga (LU). Archeologinių tyrimų tikslas buvo nustatyti, ar šioje vietoje kadaise stovėjo Metsepolės pilis – 1226 m. kronikose ir dokumentuose minima Livonijos žemių galios centrinė vieta. Pirminiai rezultatai rodo, kad piliakalniuose nuo X a. iki bent XIII a. gyveno lyviai. Be to, rasti arbaleto strėlių antgaliai bei sudegusių gynybinės paskirties statinių liekanos liudija apie Metsepolėje vykusius konfliktus tarp kryžiuočių ir estų.

Įgyvendinant Latvijos kultūros akademijos projektą, Vidžemės aukštumose buvo ištirtos 8 iš 10 žinomų viduriniojo ir vėlyvojo geležies amžiaus latgalių gyvenviečių ežeruose. Tyrėjų komandą, kuriai vadovavo Jānis Meinerts iš Latvijos kultūros akademijos, sudarė profesionalūs archeologai, turintys nardymo įgūdžių, bei sportiniai narai iš nevyriausybinės organizacijos „Latvijos povandeninio kultūros paveldo asociacija"; ekspedicijoje dvi dienas taip pat dalyvavo archeologai iš Lietuvos – Rokas Kraniauskas, Elena Pranckėnaitė ir Ingrida Čičiurkaitė. Tai buvo pirmas kartas nuo 1994–1995 m., kai šios ežerų gyvenvietės buvo iš naujo tiriamos; surinkta daug naujos informacijos apie jų išlikimo būklę, išsidėstymą ir dydį.

Archeologiniams kasinėjimams viduramžių kapinyne Rideļi (Engurės apylinkė, Tukumo savivaldybė) vadovavo istorijos mokslų dr. Armands Vijups (LU) bei istorijos bakalaurė ir geografijos magistrė Anna Batraga (LU). Kasinėjimuose taip pat dalyvavo istorijos mokslų dr. Rūdolfs Brūzis (LU) ir istorijos mokslų dr. Andris Šnē (LU). Projekto metu vyko archeologinė lauko praktika Latvijos universiteto studentams bei lauko seminaras istorijos mokytojams. Rasti radiniai leidžia datuoti Ridelių kapinyną XV–XVI a.

Pantenes muiža gyvenvietės vietoje buvo atlikti žvalgomieji kasinėjimai ir paviršiniai žvalgymai. Lauko tyrimai atskleidė tiek mezolito, tiek vėlesnio geležies amžiaus gyvenvietės veiklos pėdsakus, suteikdami svarbių naujų duomenų apie žmonių gyvenimą palei Burtniekų paleoežero krantus. Tyrimams vadovavo Aija Macāne (Latvijos istorijos institutas (LU), Upsalos universitetas, Tartu universitetas), bendradarbiaudama su Kerkko Nordqvistu (Helsinkio universitetas,

Turku universitetas, Tartu universitetas), Aivaru Kriiska ir Irina Khrustaleva (Tartu universitetas).

2025 m. spalį, prižiūrint archeologui Artūrs Tomsons, „Rail Baltica“ trasos atkarpoje „Iecava–Lietuvos siena“ buvo pradėta archeologinė stebėsena. 2025 m. gruodį atliekant archeologinius žvalgymus, rasti trijų Antrojo pasaulinio karo metu žuvusių sovietų karių palaikai; jie buvo ištirti, užfiksuoti ir perduoti policijai. 2026 m. vasarą „Rail Baltica“ trasoje, „Ragauckas gyvenvietės“ apsaugos zonoje, buvo atlikti archeologiniai tyrimai. Jų metu aptikti žemės ūkio veiklos pažeisti kapinyno pėdsakai, datuojami VII–XII/XIII a. (laikotarpis, sutampantis su Ragaucko gyvenviete). Be to, rasta įrodymų, kad teritorija palei Mėmelės upės krantus buvo naudojama dar paleolito laikais.

2026 m., vadovaujant A. Tomsonsui, baigta archeologinė stebėsena „Arsenāls“ parodų salėje (Ryga, Torņa g. 1) jos rekonstrukcijos metu. Atliekant archeologinę stebėseną tiesiant inžinerinius tinklus po Torņa gatve, buvo užfiksuoti užpilto gynybinio griovio sluoksniai ir aptiktas gausus radinių XVI–XVIII a. sluoksnis. Po juo taip pat rastas V–VI a. žiemgalių apyrankės fragmentas su šešiakampiais galais. Šis radinys papildo labai ribotus duomenis apie šios kultūros buvimą Rygos teritorijoje.

Atidengiant istorinį grindinį Daugavgryvos tvirtovėje – objekte, kuris vystėsi XVII–XIX a., – buvo vykdoma archeologinė stebėsena, kuriai vadovavo archeologas Aivars Siliņš. Darbus atliko vietos bendruomenės asociacija „Bolderājas grupa“. Projekto metu atidengti XVIII–XIX a. grindinio fragmentai, antroje XIX a. pusėje įrengta, vis dar visiškai veikianti lietaus vandens nuvedimo sistema bei šulinys, tikėtina, datuojamas XVIII a. Šie radiniai dar kartą pabrėžia, kaip svarbu atlikti archeologinius tyrimus dar prieš pradedant projekto projektavimo darbus.

New Insights into the Emergence and Development of Hillforts at the Confluence of the Nemunas, Šešupė and Jūra Rivers

Timo Ibsen,
Leibniz Centre for Archaeology (LEIZA), Germany
Audronė Bliujienė,
Klaipėda University, The Institute of Baltic Region History and Archaeology
Gintautas Zabiela,
Klaipėda University, The Institute of Baltic Region History and Archaeology

The confluence of the Nemunas, Šešupė and Jūra rivers in south-western Lithuania is characterized by an unusually dense concentration of hillforts. More than 25 sites are known in this micro-region, 18 of which are still physically preserved, often spaced only 5–10 km apart. Despite this remarkable density and the evident archaeological significance of the area, the chronology and development of the hillforts remain insufficiently understood. Only a small number have been investigated systematically, and reliable chronological evidence has long been available for only a few sites.

Since 2022, a joint Lithuanian–German research project has therefore investigated selected hillforts in the region using minimally invasive methods. Systematic coring of ramparts, combined with the identification of construction phases and radiocarbon dating of charcoal from relevant layers, provides new chronological evidence without requiring large-scale excavation. To date, seven hillforts – Opstainiai, Šereiklaukis, Greižėnai, Vartūliškiai, Kreivėnai, Birštoniškiai and Gilandžiai – have been investigated using this approach.

The results reveal a considerably more complex and diachronic development than previously recognized. The earliest evidence reaches back to the Late Bronze Age, while the first firmly established hillfort activity occurs during the Pre-Roman Iron Age. Roman Iron Age and Migration Period activity is represented at several sites, followed by Early Medieval phases and, at selected hillforts, renewed activity during the 11th–13th centuries.

The new chronological framework allows the individual hillforts to be considered not as isolated monuments but as elements of a changing settlement landscape and to be interpreted against the background of broader models of cultural and socio-political development. Of particular significance is their striking

concentration around a major crossing of the Nemunas, where routes through the wider region converged. By combining chronological evidence, spatial patterns and changing cultural contexts, the project offers new explanations for why such an exceptional concentration of hillforts developed at precisely this location and how its significance and function changed over time.

Naujos įžvalgos apie piliakalnių atsiradimą ir raidą Nemuno, Šešupės ir Jūros upių santakoje

Timo Ibsen,
Leibnico archeologijos centras (LEIZA), Vokietija
Audronė Bliujienė,
Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas
Gintautas Zabiela,
Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas

Nemuno, Šešupės ir Jūros upių santakoje, pietvakarių Lietuvoje, stebima neįprastai didelė piliakalnių koncentracija. Šiame mikroregione žinoma daugiau nei 25 tokie objektai, iš kurių 18 yra vis dar fiziškai išlikę; dažnai jie vienas nuo kito nutolę vos per 5–10 km. Nepaisant tokio didelio tankumo ir akivaizdžios archeologinės vietovės svarbos, piliakalnių chronologija bei raida vis dar nėra pakankamai ištirtos. Tik nedidelė jų dalis buvo tirta sistemingai, o patikimų chronologinių duomenų ilgą laiką turėta tik iš kelių objektų.

Todėl nuo 2022 m. vykdomas bendras Lietuvos ir Vokietijos mokslinių tyrimų projektas, kurio metu šiame regione pasirinkti piliakalniai tiriami taikant minimaliai invazinius metodus. Sistemingas pylimų gręžimas, derinamas su statybų etapais bei radiokarboniniu datavimu tiriant anglis iš atitinkamų sluoksnių, leidžia gauti naujų chronologinių duomenų be būtinybės atlikti plataus masto kasinėjimus. Iki šiol taikant šį metodą ištirti septyni piliakalniai: Opstainių, Šereiklaukio, Greižėnų, Vartūliškių, Kreivėnų, Birštoniškių ir Gilandžių.

Tyrimų rezultatai atskleidžia kur kas sudėtingesnę ir ilgesnį laikotarpį apimančią raidą, nei manyta anksčiau. Ankstyviausi radiniai siekia vėlyvąjį bronzos amžių, o pirmieji aiškūs piliakalnių naudojimo požymiai fiksuojami ikiromėniškajame geležies amžiuje. Kelete objektų aptikta romėniškojo geležies amžiaus ir tautų kraustymosi laikotarpio pėdsakų; vėliau sekė ankstyvųjų viduramžių etapai, o kai kuriuose piliakalniuose veikla atsinaujino XI–XIII a.

Naujoji chronologinė sistema leidžia į atskirus piliakalnius žvelgti ne kaip į pavienius paminklus, o kaip į kintančio gyvenviečių kraštovaizdžio dalis, ir vertinti juos platesniame kultūrinės bei socialinės-politinės raidos kontekste. Ypač reikšminga yra didelė jų koncentracija aplink svarbią Nemuno perėją – vietą, kurioje susikirsdavo platesnio regiono susisiekimo keliai. Apjungiant chronologinius duomenis, erdvinį išsidėstymą ir kintančius kultūrinius kontekstus, projektas pateikia naujų paaiškinimų, kodėl būtent šioje vietoje susiformavo tokia išskirtinė piliakalnių koncentracija ir kaip laikui bėgant kito jos reikšmė bei funkcija.

Šarnelė 2 – nauja priešistorinė gyvenvietė Ertenio ežero aplinkoje (šiaurės vakarų Lietuva)

Tomas Rimkus,
Klaipėdos universitetas, Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas
Giedrė Piličiauskienė,
Vilniaus universitetas, Istorijos fakultetas, Archeologijos katedra
Vanda Haferberga,
Klaipėdos universitetas, Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas,
Latvijos universitetas, Humanitarinių mokslų fakultetas
Vilius Memgaudis,
Klaipėdos universitetas, Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas

Ertenio ežeras yra Plungės r. sav., šiaurės Vakarų Lietuvoje. XX a. melioracijų metu jis buvo visiškai nusausintas. Geriausiai žinoma archeologinė vietovė šio buvusio ežero prieigose yra Šarnelės senovės gyvenvietė, kuri tyrinėta 1973 ir 1981–1982 m. 2023 m. šios gyvenvietės archeologiniai tyrinėjimai atnaujinti, siekiant surinkti daugiau informacijos apie priešistorinių medžiotojų-žvejų-rankiotojų gyvenimo kaitą šiame regione. Tuo pačiu nuspręsta žvalgyti buvusio ežero krantus ir ieškoti naujų archeologinių paminklų.

2024 m. žvalgant Ertenio ežero centrinėje dalyje pelkėtoje vietoje esančią kalvelę jos papėdėse ištirtas 6 m^2 dydžio plotas. Šurfai orientuoti kalvelės papėdėje (ŠR dalyje), kur po atliktų gręžinių paaiškėjo, kad čia iki 1–1,20 m aptinkamos ežerinės nuosėdos. Visuose šurfuose po durpės ir sapropelio sluoksniais aptiktas aliuvinis mineralų ir organikos sluoksnis, kuriame aptikta uolienų (n=6), kaulo ir rago dirbinių (n=2), keramikos (n=21), zooarcheologinė (n=74) ir antropologinė medžiaga (n=1). Keramikos radiniai rodytų, kad čia aptikta subneolito medžiotojams-žvejams-rankiotojams būdinga materialinė kultūra, tačiau aptiktas ir vienas Virvelinės keramikos kultūros taurės fragmentas. Zooarcheologinėje medžiagoje dominuoja stambių laukinių gyvūnų kaulai, tokių, kaip briedis (*Alces alces*) ir laukiniai galvijai (*Bovidae*), tačiau aptikta ir smulkesnių miško žvėrių kaulų, bei žuvų ir paukščių. Antropologinę medžiagą sudaro vienas žmogaus šlaunikaulis (*femur*).

Pagal šiuo metu turimas 18 AMS ^{14}C datų martyti, kad ankstyviausia žmogaus veikla šioje vietovėje fiksuojama nuo VI tūkst. pr. Kr. pabaigos, dar pora datų pakliūtų ir į V tūkst. pr. Kr. pabaigą. Daugiausia datų (n=15) pakliūva į laikotarpį nuo IV tūkst. pr. Kr. pabaigos iki II tūkst. pr. Kr. vidurį. Šiuo pranešimu siekiama pristatyti Šarnelės 2 radimvietės archeologinių tyrimų rezultatus ir archeologinės bei osteologinės medžiagos laboratorinius tyrimus. Pranešime bus aptariama ne tik jau minėta gyvenvietės chronologija, bet ir keramikos degėsių stabiliųjų izotopų rezultatai bei keramikos petrografinė analizė. Nauji duomenys šiuo metu leidžia pažvelgti į Ertenio ežero krantų apgyvendinimą priešistorėje daug plačiau.

Šarnelė 2—a new prehistoric site in the surroundings of Lake Ertenis (NW Lithuania)

Tomas Rimkus,
Institute of Baltic Region History and Archaeology, Klaipėda University
Giedrė Piličiauskienė,
Department of Archaeology, Faculty of History, Vilnius University
Vanda Haferberga,
Institute of Baltic Region History and Archaeology, Klaipėda University;
Faculty of Humanities, University of Latvia
Vilius Memgaudis,
Institute of Baltic Region History and Archaeology, Klaipėda University

Lake Ertenis is located in northwestern Lithuania. It was completely drained during melioration projects in the 20th century. The best-known archaeological site in the vicinity of this former lake is the site of Šarnelė, which was extensively excavated in 1973 and 1981–1982. In 2023, archaeological research at this location was resumed in order to gather more information about changes in the lives of prehistoric hunter-fisher-gatherers in the region. At the same time, it was decided to survey the shores of the former lake and search for new potential archaeological sites.

In 2024, while surveying a small hillock located in a marshy area in the central part of Lake Ertenis, a 6 m² area next to it was excavated. The test pits were oriented at the base of the hill (in its northwestern part), where coring revealed that lake sediments were present to a depth of 1–1.20 m. In all test pits, beneath layers of peat and gyttja, an alluvial layer of minerals and organic was found, containing lithic (n=6) and osseous (n=2), pottery (n=21), zooarchaeological (n=74), and anthropological material (n=1). The ceramic finds suggest the presence of a material culture characteristic to the Subneolithic hunter-fisher-gatherers, although a single fragment of a beaker from the Corded Ware culture was also found. The zooarchaeological material is dominated by the bones of large wild terrestrial animals, such as elks (*Alces alces*) and wild cattle (*Bovidae*), but bones of smaller forest animals, as well as fish and birds, were also present. The anthropological material consists of a single human femur.

Based on the 18 AMS ^{14}C dates currently available, the earliest human activity in this area dates back to the end of the 6th millennium BC, with a couple of additional dates extending into the end of the 5th millennium BC. Most of the dates (n=15) fall within the period from the end of the 4th millennium BC to the middle of the 2nd millennium BC. This presentation aims to present the results of archaeological investigations at the Šarnelė 2 site and the laboratory analyses of the archaeological and osteological material. The paper will discuss not only the aforementioned chronology of the settlement but also the results of stable isotope analysis of charred organic residues from ceramics and petrographic analysis of the pottery. New data now enables to observe the settling of Ertenis lake during the prehistory from a much broader perspective.

Žeimenos upės povandeniniai archeologiniai tyrimai 2024–2025 metais

Gytis Piličiauskas,
Lietuvos istorijos institutas
Elena Pranckėnaitė,
Lietuvos istorijos institutas, Klaipėdos universitetas
Kęstutis Peseckas,
Lietuvos istorijos institutas
Lukas Gaižauskas,
Lietuvos istorijos institutas
Aldas Matiukas,
Lietuvos istorijos institutas
Divonis Piličiauskas,
Lietuvos istorijos institutas, Klaipėdos universitetas
Giedrė Piličiauskienė,
Vilniaus universitetas, Lietuvos istorijos institutas

Archeologinės vietovės dabartinių upių vagose, įskaitant su žvejyba susijusias vietas, visoje Europoje yra labai retos; todėl apie žvejybą upėse holoceno laikotarpiu žinoma nepalyginamai mažiau nei apie žvejybą ežeruose, lagūnose ar net jūroje. 2015–2025 m. atlikome išsamų vizualinį visos 80 km ilgio Žeimenos upės vagos tyrimą. Lietuvoje tai – pirmasis bandymas atlikti sistemingus povandeninius visos upės baseino tyrimus, suvokiant, kaip svarbu užfiksuoti konkretų momentą, kai nuolat kintančiame povandeniniame upės vagos kraštovaizdyje aptinkami trapūs organiniai dirbiniai ir medinės konstrukcijos. Aptikome 22 vietas, kuriose rasta mažiausiai 35 medinių polių sankaupos (žvejybinių užtvarų liekanos); jos datuojamos nuo mezolito iki viduramžių. Jei viduramžių ir geležies amžiaus žvejybvietėse kitų radinių beveik neaptikta, tai akmens ir bronzos amžiaus vietose rasta apie 1 500 dirbinių iš kaulo, rago, titnago bei kitų akmens žaliavų, taip pat medinių daiktų ir keramikos šukių. Žeimenos upės tyrimų rezultatai rodo, kad šiuolaikinių Europos žemumų upių, tekančių per paskutinio apledėjimo suformuotus kraštovaizdžius, vagų nuosėdose vis dar slypi daugybė archeologinių objektų, kartais datuojamų akmens amžiumi, o kartais su puikiai išlikusia organine medžiaga, tačiau šie objektai lieka neatrasti, nes upių vagos sistemingai tiriamos itin retai.

Underwater Archaeological Research in the Žeimena River in 2024–2025

Gytis Piličiauskas,
Lithuanian Institute of History
Elena Pranckėnaitė,
Lithuanian Institute of History, Klaipėda University
Kęstutis Peseckas,
Lithuanian Institute of History
Lukas Gaižauskas,
Lithuanian Institute of History
Aldas Matiukas,
Lithuanian Institute of History
Divonis Piličiauskas,
Lithuanian Institute of History, Klaipėda University
Giedrė Piličiauskienė,
Vilnius University, Lithuanian Institute of History

Archaeological sites within the beds of present-day rivers, including fishing sites, are very rare across Europe; therefore, riverine fishing in the Holocene is known incomparably less well than fishing in lakes, lagoons, or even the sea. Between 2015 and 2025 we carried out a complete visual survey of the riverbed along the entire 80 km length of the Žeimena River. In Lithuania it is the first attempt to carry out a systematic underwater survey of an entire river basin, recognising the importance of capturing the specific moment of recording uncovered fragile organic artefacts and wooden structures in a constantly changing underwater riverbed landscape. We identified 22 sites with at least 35 concentrations of wooden piles (remains of fishing weirs), dated from the Mesolithic to the Middle Ages. While medieval and Iron Age fishing sites yielded almost no other finds, the Stone and Bronze Age sites produced about 1,500 artefacts made of bone, antler, flint, and other lithic materials, as well as wooden objects and pottery sherds. The results of the research on the Žeimena suggest that the channel sediments of present-day European lowland rivers, flowing through landscapes shaped by the last glaciation, still preserve numerous archaeological sites—sometimes dating to the Stone Age and sometimes with excellent preservation of organic materials—but they remain undiscovered because systematic surveys of riverbeds are rarely undertaken.

2026 m. Kukuliškių gyvenvietės (Klaipėdos r.) tyrimai

Miglė Urbonaitė-Ubė,
Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas
Karolis Minkevičius,
Vilniaus Universiteto Archeologijos katedra
Elena Pranckėnaitė,
Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas
Linas Ragainis,
Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas
Edvinas Ubis,
Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas

2026 m. sezono rezultatai suteikė naujų duomenų apie vėlyvojo bronzos amžiaus Kukuliškių gyvenvietės medinę architektūrą, užstatymo raidą, gyventojų kasdienybę ir ūkines veiklas. Drėgname, deguonies stokojančiame kultūriniame sluoksnyje išlikusios medinės konstrukcijos ir organiniai radiniai sudaro palankias sąlygas kompleksiškai tirti Lietuvos pajūrio priešistorinės bendruomenės gyvenseną.

Vienas svarbiausių šio sezono rezultatų – atidengti medinių pastatų fragmentai. Skirtingiems užstatymo horizontams priskiriamos konstrukcijos leidžia išskirti pastatų kaitos etapus ir kelti prielaidą apie ilgalaikį gyvenvietės naudojimą. Kadangi atidengtos tik pastatų dalys, jų dydis ir planinė struktūra dar tikslintini. Tyrimų metu surinkta įvairių medinių dirbinių, keramikos, gintaro, bronzos liejimo fragmentų, tekstilės ir odinio dirbinio fragmentų. Ši medžiaga sudaro pagrindą tolesniems specializuotiems mitybos, žaliavų naudojimo ir dirbinių gamybos technologijų tyrimams. 2026 m. tyrimai išryškino Kukuliškių reikšmę pažįstant vėlyvojo bronzos amžiaus medinę architektūrą, organinių medžiagų naudojimą ir pajūrio bendruomenių ūkines strategijas.

Excavations of Kukuliškiai site (Klaipėda District) in 2026

Miglė Urbonaitė-Ubė,
Klaipėda University, The Institute of Baltic Region History and Archaeology
Karolis Minkevičius,
Vilnius University, Department of Archaeology
Elena Pranckėnaitė,
Klaipėda University, The Institute of Baltic Region History and Archaeology
Linas Ragainis,
Klaipėda University, The Institute of Baltic Region History and Archaeology
Edvinas Ubis,
Klaipėda University, The Institute of Baltic Region History and Archaeology

Excavations of 2026 have provided new data on the wooden architecture, the development of the settlement layout, the daily life of the inhabitants and their economic activities at the Late Bronze Age settlement of Kukuliškiai. The wooden structures and organic finds preserved in the waterlogged cultural layer provide favourable conditions for a comprehensive study of the way of life of the prehistoric community on the Lithuanian coast.

One of the most significant findings of this season is the discovery of fragments of wooden buildings. The structures, which belong to different phases of settlement, allow us to identify stages of change in the buildings and to hypothesise about the long-term use of the settlement. As only parts of the buildings have been uncovered, their size and layout still need to be refined. During the excavations, a variety of wooden artefacts, pottery, amber, fragments of bronze castings, textiles and fragments of leather goods were collected. This material forms the basis for further specialised research into diet, the use of raw materials and artefact production techniques. Research in 2026 highlighted the significance of Kukuliškiai in understanding Late Bronze Age wooden architecture, the use of organic materials and the economic strategies of coastal communities.

Mišeikių (Miszeiken) (Klaipėdos r. sav.) pilkapynas: naujausi archeologiniai tyrinėjimai ir jų rezultatų interpretacija remiantis archyviniais duomenimis

Lijana Muradian,
Lietuvos nacionalinis muziejus

Mišeikių (Miszeiken) pilkapynas žinomas ir minimas įvairioje literatūroje dar nuo XIX a. Pirmieji tyrimai atlikti 1891 metais arba netgi kiek anksčiau. Archeologinius tyrimus šiame objekte vykdęs dr. Adalbertas Becenbergeris rezultatus paskelbė periodiniame Prūsijos draugijos leidinyje „Sitzungsberichte...“ 1893 m., kur taip pat pridėjo tyrinėto pilkapio brėžinį bei urnos piešinį. Paskelbtos urnos piešinys ne kartą publikuotas įvairiuose leidiniuose, kaip vienas iš svarbiausių pavyzdžių iliustruojančių vėlyvojo bronzos ar ankstyvojo geležies amžiaus laidojimo papročius šioje kultūroje.

Atliktų kasinėjimų dokumentacija bei radiniai perduoti tuometiniam Prūsijos muziejui (Karaliaučiuje). Antrojo pasaulinio karo metais, siekiant apsaugoti muziejų rinkinius nuo sunaikinimo, dalis kolekcijų buvo perkelta į kitas vietas. Mišeikių pilkapyno dokumentacija šiandien yra saugoma Berlyno priešistorijos ir ankstyvosios istorijos muziejuje ir iki šiol išlieka svarbiu šaltiniu Vakarų baltų pilkapių kultūros analizei.

Po Antrojo pasaulinio karo ilgai buvo nežinoma tiksli objekto lokalizacija, tačiau 1995 m. remiantis senaisiais žemėlapiais vietovė relokalizuota archeologo Lino Tamulyno. Nuo 2024 m. Lietuvos nacionalinis muziejus pradėjo vykdyti šios vietovės archeologinius tyrinėjimus. Per 3 tyrimų sezonus (2024-2026 m.) sukaupti duomenys suteikė galimybę kompleksiškiau išanalizuoti objektą.

Pranešime pristatomi 2024-2026 m. tyrimų rezultatai, patikslinta vietovės chronologija absoliučiomis datomis, pateikta rezultatų interpretacija remiantis išlikusiu dr. A. Becenbergerio kasinėjimų dienoraščiu ir brėžiniais.

The Mišeikiai (Miszeiken) Barrow Cemetery (Klaipėda District, Lithuania): Recent Archaeological Investigations and the Interpretation of Their Results in Light of Archival Material

Lijana Muradian,
National Museum of Lithuania

The Mišeikiai (Miszeiken) barrow cemetery has been known and mentioned in archaeological literature since the nineteenth century. The earliest investigations were carried out in 1891, or possibly even earlier. The results of excavations conducted at the site by Dr. Adalbert Bezzenberger were published in 1893 in *Sitzungsberichte der Altertumsgesellschaft Prussia*. The publication included not only a description of the findings but also a plan of the excavated barrow and a drawing of an urn. This drawing has subsequently been reproduced in numerous publications and has become one of the key illustrations of Late Bronze Age and Pre-Roman Iron Age burial practices associated with the West Baltic Barrow Culture.

The excavation records and archaeological finds were transferred to the *Prussia-Museum* in Königsberg. During the Second World War, parts of the museum's collections were relocated to protect them from destruction. Today, documentation relating to the Mišeikiai barrow cemetery is preserved in the *Museum für Vor- und Frühgeschichte* in Berlin. These archival materials remain an important source for the study of the West Baltic Barrow Culture.

Following the Second World War, the precise location of the cemetery remained unknown for several decades. In 1995, Linas Tamulynas relocated the site using historical maps. In 2024, the *Lietuvos nacionalinis muziejus* (National Museum of Lithuania) initiated a new programme of archaeological excavations at the site. Three field seasons conducted between 2024 and 2026 have provided new evidence, allowing for a more comprehensive analysis and reassessment of the barrow cemetery.

This paper presents the results of the 2024-2026 archaeological investigations, including a refined chronology of the site based on absolute dating, and offers an interpretation of the findings in light of surviving archival documentation, particularly Dr. Adalbert Bezzenberger's excavation diary and drawings.

Šventviečių akmenų tyrinėjimai Zarasų ir Anykščių rajonuose

Vykintas Vaitkevičius,
Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas
Karolis Minkevičius,
Vilniaus universitetas
Kęstutis Peseckas,
Lietuvos istorijos institutas
Šarūnas Subatavičius,
Nepriklausomas tyrėjas

Pastaraisiais metais Šiaurės rytų Lietuvoje, Lūžų miške prie Antalieptės (Zarasų r.) ir Kuzmiškių kaime (Anykščių r.) Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos instituto ekspedicija tyrinėjo šventvietes su ritinio formos akmenimis su plokščiadugniais dubenimis. Tokios išvaizdos rieduliai yra iki šiol geriausiai pažįstama senųjų šventviečių grupė. Laikotarpyje nuo 1970 iki 2021 m. archeologai tyrė net 14 šių akmenų aplinką ir (arba) buvusias jų vietas. Tačiau tikslių duomenų apie chronologiją, naudojimą ir tokių šventviečių tradicijos raidą vis dar stokojama.

2024 m., siekiant sutvarkyti gausiai turistų lankomos Lūžų miško šventvietės aplinką, čia buvo surengti pakartotiniai archeologiniai tyrimai (1970 m. pirmą kartą šią vietą jau tyrinėjo Vytauto Urbanavičiaus vadovaujama ekspedicija). Ištirtas 18 m2 plotas, rasta apdirbant akmenį likusių nuoskalų (iš viso 59,7 kg), angliukų (iš viso 775,7 g) ir šiuolaikinių vietos lankytojų iš Lietuvos, Latvijos, Lenkijos ir Jungtinės Karalystės atminčiai paliktų smulkių monetų (iš viso 84 vnt.). Po akmeniu su dubeniu aptiktos duobės užpildas (48,4 l grunto) buvo flotuotas, atlikta archeobotaninė analizė, aptikta dubenuotojo akmens nuoskalų ir daugiausiai beržo medienos angliukų. Nustatytas vieno iš jų amžius rodo, kad ši šventvietė įkurta laikotarpyje po 1675 m.

2025 m. nustatyta Kuzmiškių akmens su dubeniu vieta (akmuo yra perkeltas prie V. Valiušio keramikos muziejaus pastato Leliūnuose). Ištyrus 27,5 m2 plotą, rasta XIX a. antrai pusei – XX a. būdingų radinių, taip pat angliukų (1,427 kg) ir apdirbant dubenuotąjį akmenį likusių nuoskalų (132 kg). Dviejų Vilniaus Radiokarbono laboratorijoje datuotų angliukų datos pateko į 1650–1950 m. kalibravimo plynaukštės intervalą.

Naujausiais duomenimis, Vakarų, Šiaurės ir Rytų Lietuvoje užfiksuoti 79, o visoje Latvijos teritorijoje – 24 ritinio formos akmenys su plokščiadugniais dubenimis. Kol kas toks akmenų paplitimas yra istorinė mįslė. 2024–2025 m. tyrimai Šiaurės rytų Lietuvoje patvirtino V. Urbanavičiaus hipotezę apie tai, kad tokios rūšies šventvietės buvo įkurtos ir naudojamos po krikščionybės įvedimo.

Investigations of Ritual Stones in the Zarasai and Anykščiai Districts (NE Lithuania)

Vykintas Vaitkevičius,
Institute of Baltic Region History and Archaeology, Klaipėda University
Karolis Minkevičius,
Vilnius University
Kęstutis Peseckas,
Lithuanian Institute of History
Šarūnas Subatavičius,
Independent researcher

In recent years, an expedition of the Institute of Baltic Region History and Archaeology at Klaipėda University has investigated sacred sites in north-eastern Lithuania, in Lūžai Forest near Antalieptė (Zarasai District) and in the village of Kuzmiškiai (Anykščiai District), featuring cylindrical stones with flat-bottomed bowls. Boulders of this type constitute the best-known group of sacred sites in Lithuania. Between 1970 and 2021, archaeologists investigated the surroundings and/or former locations of as many as 14 such stones. However, precise data on the chronology, use, and development of this sacred-site tradition are still lacking.

In 2024, renewed archaeological investigations were undertaken at the Lūžai Forest sacred site in order to improve the surroundings of this frequently visited tourist destination. The site had first been investigated in 1970 by an expedition led by Vytautas Urbanavičius. An area of 18 m² was excavated, yielding flakes produced during the working of the stone (59.7 kg in total), charcoal (775.7 g in total), and modern coins left as mementos by visitors from Lithuania, Latvia, Poland, and the United Kingdom (84 coins in total). The fill of a pit discovered beneath the stone with a bowl (48.4 litres of sediment) was subjected to flotation and archaeobotanical analysis. Flakes from the manufacture of the bowl stone and charcoal, predominantly from birch wood, were recovered. The date obtained from one of the charcoal samples indicates that the sacred site was established sometime after 1675.

In 2025, the original location of the Kuzmiškiai stone with a bowl was identified (the stone itself had been relocated to the grounds of the V. Valiušis Ceramics Museum in Leliūnai). Excavation of an area of 27.5 m² yielded finds characteristic of the second half of the nineteenth and the twentieth centuries, as well as charcoal (1.427 kg) and flakes produced during the working of the bowl stone (132 kg). Radiocarbon dates obtained from two charcoal samples at the Vilnius Radiocarbon Laboratory fell within the AD 1650–1950 calibration plateau.

According to the latest data, 79 cylindrical stones with flat-bottomed bowls have been recorded in western, northern, and eastern Lithuania, and 24 throughout Latvia. The geographical distribution of these stones remains a historical puzzle. The investigations conducted in north-eastern Lithuania in 2024–2025 support V. Urbanavičius's hypothesis that sacred sites of this type were established and used after the introduction of Christianity.

UŽRAŠAMS / FOR NOTES